

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського

СХВАЛЕНО:
Вченою радою Волинського інституту
ім. В. Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
протокол № 2 від 29.09.2022 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ) У ПрАТ «ВНЗ
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Київ-Луцьк-2022

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення регламентує організацію роботи в Академії щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) та розроблено у відповідності до чинного законодавства України, зокрема, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» та відповідних нормативно-розпорядчих документів Міністерства освіти і науки України.

1.2. Згідно статті 4 Закону України «Про вищу освіту», кожен має право на якісну та доступну вищу освіту. Право на вищу освіту гарантується незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, наявності судимості, а також від інших обставин.

1.3. Основною метою протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу, формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, інших співробітників Академії.

1.4. **Завданнями** щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, співробітників Академії з поняттям булінгу, його видами та проявами;
- навчання конструктивним формам спілкування, поведінковим реакціям;
- створення умов для творчого вирішення конфліктних ситуацій;
- розвиток в учасників освітнього процесу адекватного рівня самооцінки й самоконтролю.

2. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

2.1. Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

2.2. Ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

2.3 Кривдник - особа, яка вчинила насильство у будь-якій формі.

2.4 Особа, яка постраждала від насильства (далі - постраждала особа) – особа, яка зазнала насильства у будь-якій формі.

2.5 Економічне насильство – форма насильства, що включає умисне позбавлення їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні необхідних послуг, примушування до безоплатної праці, інші правопорушення економічного характеру.

2.6 Психологічне насильство - форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

2.7 Сексуальне насильство – форма насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи.

2.8 Фізичне насильство – форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

2.9 Кібербулінг – форма насильства, що вчиняється за допомогою електронних засобів комунікації.

2.10 Запобігання насильству – система заходів, що здійснюються керівництвом ЗВО, а також іншими учасниками освітнього процесу, щодо формування моделі поведінки, небайдужого ставлення, викорінення дискримінаційних уявлень, а також будь-яких звичаїв та традицій.

2.11 Протидія насильству – система заходів, що здійснюється керівництвом ЗВО, а також іншими учасниками освітнього процесу та спрямовані на припинення насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, а також на належне розслідування випадків насильства.

3. НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

3.1. Цькування здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, співробітників Академії з боку оточуючого соціального середовища, так званий булінг, сьогодні одна з найбільш поширених проблем освітніх організацій, яка істотно збільшує ризик суїциду серед молоді; призводить до ескалації агресії і насильства в колективі, зниженню успішності, емоційних і невротичних проблем.

Профілактика булінгу передбачає роботу за **наступними напрямками:**

– ознайомлення науково-педагогічного складу з особливостями поширення масових негативних явищ серед здобувачів вищої освіти та загальноприйнятими у світі поняттями «булінг», «третирування», «цькування» з огляду на розуміння проблеми насильства над здобувачами вищої освіти,

- науково-педагогічними працівниками, співробітниками Академії та його видами (висвітлення матеріалів на засіданнях кафедри, кураторських годинах);
- просвітницька робота фахівців соціально-психологічної служби серед молоді щодо попередження насильства з використанням основних форм просвітницької роботи, а саме: лекційної роботи, міні-лекцій, круглих столів, бесід, диспутів, годин відкритих думок, усних журналів, кінолекторіїв, організації конкурсів, фестивалів, акцій, створення клубів із правових знань, організації на базі навчального закладу консультативних пунктів, де всі учасники освітнього процесу можуть отримати консультації практичного психолога, соціального педагога, де можна провести зустрічі з працівниками правоохоронних органів;
 - формування правосвідомості і правової поведінки здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, співробітників Академії, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості здобувачів вищої освіти, створення умов для самореалізації особистості;
 - формування у викладачів навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці здобувачів вищої освіти, інших викладачів, співробітників Академії з метою формування умінь відокремлювати існуючу проблему;
 - створення в Академії умов недопущення булінгу та відповідного середовища для профілактики та боротьби з негативними соціально-педагогічними наслідками цього явища;
 - зміцнення захисних сил особистості та організму в протистоянні цькуванню як для умовно здорових студентів, так і для тих, які вже мають соматичну або психічну патологію;
 - проведення бесід зі здобувачами вищої освіти з метою профілактики булінгу, виступи провідних спеціалістів у системі профілактичної роботи щодо подолання різноманітних форм агресивної поведінки.

3.2. Функціями щодо протидії булінгу є:

- діагностика – соціальне і психологічне вивчення здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників, моніторинг соціальних процесів та психічного розвитку окремих студентів, визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини в колективі;
- корекція – здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки (у разі недостатності психопрофілактичної роботи та за умови необхідності, своєчасності та ефективності застосування методів психокорекції та загальної психотерапії);
- реабілітація – надання психолого-педагогічної і соціальної допомоги здобувачам вищої освіти, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою адаптації їх до умов навчання та соціального середовища;
- профілактика – своєчасне попередження відхилень у психічному та особистісному розвитку, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової і соціальної нетерпимості, аморального способу життя та ін.;

– психологічна просвіта – підвищення психологічної культури здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників та співробітників Академії.

3.3. Виховання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до принципів науковості, системності, наступності, природовідповідності та зв'язку з реальним життям.

4. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВА

4.1. Відповідно до статей 25, 26, 53, 54, 55 Закону України «Про освіту» та статті 62 Закону України «Про вищу освіту».

4.1.1. Права і обов'язки засновника Академії:

– здійснює контроль за недопущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації) за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, сімейного та майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

– здійснює контроль за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Академії; розглядає скарги про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за заявами здобувачів вищої освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та приймає рішення за результатами розгляду таких скарг; сприяє створенню безпечного освітнього середовища в Академії та вживає заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від булінгу.

4.1.2. Права і обов'язки керівника Академії:

– забезпечує створення в Академії безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування), у тому числі:

– з урахуванням пропозицій територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику, служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді розробляє, затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Академії;

– розглядає заяви про випадки булінгу (цькування) здобувачів вищої освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видає рішення про проведення розслідування; скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування;

– забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам вищої освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування);

- повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в Академії.

4.1.3. Права та обов'язки здобувачів вищої освіти:

- повага людської гідності;
- захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача вищої освіти;

- отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від булінгу (цькування), стала його свідком або вчинила булінг (цькування).

- повідомляти керівництву Академії про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

4.1.4. Здобувачі вищої освіти зобов'язані:

- поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;

- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;

- дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку Академії, а також умов договору про надання освітніх послуг (за його наявності);

- захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства.

4.2. Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу:

4.2.1. Науково-педагогічні та наукові працівники мають право на захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

4.2.2. Науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані:

- дотримуватися педагогічної етики;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;

- настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема, правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

- формувати у здобувачів вищої освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

- виховувати у здобувачів вищої освіти повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища;

- формувати у здобувачів вищої освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

- захищати здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача вищої освіти, запобігати вживанню ними та іншими особами на території закладів освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам;

- додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку Академії, виконувати свої посадові обов'язки;

- повідомляти керівництву Академії про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування).

4.3. Права та обов'язки батьків здобувачів вищої освіти:

- отримувати інформацію про діяльність закладу освіти, у тому числі щодо надання соціальних та психолого-педагогічних послуг особам, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування), про результати навчання своїх дітей (дітей, законними представниками яких вони є) і результати оцінювання якості освіти у закладі освіти та його освітньої діяльності;

- подавати керівництву або засновнику закладу вищої освіти заяву про випадки булінгу (цькування) стосовно будь-якого учасника освітнього процесу;

- вимагати повного та неупередженого розслідування випадків булінгу (цькування) стосовно будь-якого учасника освітнього процесу.

4.4. Батьки здобувачів вищої освіти зобов'язані:

- сприяти керівництву закладу вищої освіти у проведенні розслідування щодо випадків булінгу (цькування);

- виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі вищої освіти.

5. РЕАГУВАННЯ НА ВИЯВЛЕНІ АБО ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ БУЛІНГУ

5.1. Якщо здобувач вищої освіти, науково-педагогічний працівник, співробітник Академії став свідком булінгу, то він має повідомити ректора Академії незалежно від того, чи постраждала йому жертва булінгу чи ні.

5.2. Після отримання звернення здобувача вищої освіти, науково-педагогічного працівника, співробітника Академії відповідна особа або орган інформує ректора Академії у письмовій формі про випадок булінгу.

5.3. Ректор Академії розглядає звернення та призначає комісію за фактом вчинення булінгу для з'ясування усіх обставин події.

5.4. До складу комісії можуть входити психологи, батьки потерпілого та «булера», керівник закладу вищої освіти та інші зацікавлені особи.

5.5. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то ректор Академії зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи Національної поліції України та Службу у справах дітей, якщо дитина неповнолітня.

5.6. Якщо комісія не встановила факт булінгу, а потерпіла сторона не згодна з даним рішенням, то потерпілий може безпосередньо звернутись до підрозділів Національної поліції України.

5.7. Особи, винні у здійсненні насильства в Академії, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну, кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) УЧАСНИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

6.1. Відповідно до статті 173-4. Кодексу України «Про адміністративні правопорушення» 80731-X, відповідальність тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

6.2. Діяння, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

6.3. Неповідомлення керівником закладу вищої освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.